

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 21CoP/70/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8819200034
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 12. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Antónia Kandravá
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2021:8819200034.3

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Antónie Kandravej a členov senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a JUDr. Ingrid Kalinákovej, v právnej veci starostlivosti súdu o mal. G. O., nar. XX.XX.XXXX, mal. X. O., nar. XX.XX.XXXX, obaja bytom pri matke, zastúpení kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou, deti rodičov: matky Mgr. I. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. XXX, právne zastúpená JUDr. Dušanom Kmecom, advokátom, so sídlom M. R. Štefánika 2465, Vranov nad Topľou, a otca Ing. Z. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom E. XXX/XX, I., o návrhu navrhovateľov S. O., nar. XX.XX.XXXX a F. Z. O., nar. XX.XX.XXXX, obaja bytom E. XXX/XX, I., o úpravu styku starých rodičov s maloletými deťmi, o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 8P/3/2019-88 zo dňa 18.06.2020

rozhodol:

Zrušuje rozsudok a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Navrhovatelia sa podaným návrhom domáhali úpravy styku s mal. deťmi

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Okresný súd Vranov nad Topľou ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“) napadnutým rozsudkom rozhodol, cit.:

„I. Starí rodičia sú o p r á v n e n í stretávať sa s maloletými deťmi G. O., nar. XX.X.XXXX a X. O., nar. XX.X.XXXX každú prvú a tretiu stredu v mesiaci v čase od 13:30 hod. do 15:30 hod. z a s i s t e n c i e psychológa Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou v priestoroch Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou, prípadne na mieste psychológom určenom.

II. Psychológ Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou je o p r á v n e n ý každé jednotlivé stretnutie kedykoľvek aj predčasne ukončiť, zohľadňujúc záujem maloletých detí.

III. Matka je p o v i n n á maloleté deti na stretnutie so starými rodičmi pripraviť a zabezpečiť ich účasť v stanovenú hodinu na Referáte poradensko-psychologických služieb - Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny vo Vranove nad Topľou.

IV. V prípade ak sa styk z vážnych dôvodov nebude môcť realizovať, matka a starí rodičia sú p o v i n n í túto skutočnosť oznámiť psychológovi Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou aspoň 48 hodín pred začiatkom styku, inak bezprostredne po jej vzniku.

V. Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov konania.“

3. Rozhodnutie súd právne zdôvodnil ust. § 25 ods. 5 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj ako „zákon o rodine“).

4. Z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že v danom prípade je potrebné súdnym rozhodnutím upraviť stretávanie starých rodičov s vnukmi. Mal. deti boli od narodenia až do prerušenia spolužitia rodičov v pravidelnom kontakte so starými rodičmi. Títo sa podieľali na výchove vnukov a trávili s nimi čas potrebný pre vytvorenie pozitívnej citovej väzby. Dlhodobé vzájomne konfliktné vzťahy rodičov sa však premietli aj do správania sa maloletých. Podľa názoru súdu boli deti zatiahnuté do sporov medzi rodičmi. S prihliadnutím na ich vek citlivo vnímajú situáciu v rodine a prirodzene kopírujú správanie a konanie matky, ktorá je pre nich blízkou osobou. Deti sú vystavené konfliktu lojality a následnému pocitu viny. Vzťahy medzi matkou a starými rodičmi nie sú toho času ideálne a harmonické, čo bolo preukázané ich samotnými tvrdeniami, ako aj správaním sa na pojednávaníach. Bez rozhodnutia súdu by naďalej pokračovala situácia, kedy je kontakt detí so starými rodičmi prerušený.

5. Nezhody medzi rodičmi detí však nemôžu byť dôvodom pre vylúčenie akéhokoľvek styku detí so starými rodičmi. Psychika detí nie je dostatočne zrelá na to, aby vedeli vyhodnotiť konflikty dospelých, v dôsledku čoho sú deti zmätené, reagujú plačom, či odmietaním niektorej, dovtedy im blízkej osoby, čo nie je v záujme maloletého dieťaťa. Všeobecne platí, že je v záujme dieťaťa, aby si budovalo a rozvíjalo citové väzby nielen vo vzťahu k rodičom, ale aj vo vzťahu k ďalším blízkym príbuzným. Starí rodičia nepochybne za štandardných okolností môžu obohatiť citový život dieťaťa a tým prispieť k jeho vývoju. Keďže stretávanie otca s maloletými synmi sa v súčasnosti nerealizuje a táto otázka je predmetom riešenia prostredníctvom súdom uloženého výchovného opatrenia, predstavujú starí rodičia zo strany otca možnosť budovania kontaktu tejto rodinnej väzby. Súd zohľadnil aktuálne odmietavý postoj detí k stretnutiu so starými rodičmi a upravil tzv. asistovaný styk dvakrát v mesiaci na dve hodiny za prítomnosti psychológa referátu poradensko-psychologických služieb úradu práce. Stretnutia starých rodičov s deťmi sa budú realizovať za asistencie odborníka, ktorý bude tak deťom, ako aj starým rodičom, nápomocný v snahe zlepšiť rodinné vzťahy a začať budovať pozitívnu väzbu detí na starých rodičov. V danej veci je potrebné konštruktívne, ale zároveň citlivo pristúpiť k opätovnému vybudovaniu toho času vážne narušeného vzťahu detí k starým rodičom. Súd mal za to, že obnovenie citových väzieb je v tomto prípade možné len za prítomnosti odborníka, ktorý bude korigovať priebeh styku tak, aby sa eliminovali negatívne vplyvy stretnutia detí so starými rodičmi a zároveň pracovať na zlepšení tohto vzťahu. Súd dal možnosť psychológovi jednotlivé stretnutie predčasne ukončiť, sledujúc pritom najlepší záujem maloletých, s cieľom eliminovať stres u detí.

6. O trovách konania súd rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku, v zmysle ktorého, žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

III. Obsah odvolania matky

7. Proti rozsudku podala odvolanie matka, nepovažujúc návrh starých rodičov za dôvodný. uviedla, v konaní o rozvod manželstva aj v čase podania tohto návrhu sa otec stretával s mal. deťmi v dome starých rodičov. V súčasnosti svoje styk s mal. deťmi nerealizuje, čím zmaril aj stretávanie mal. detí so starými rodičmi. jeho správanie považuje matka za účelové, v snahe ubližovať jej. Pomery v rodine nie sú však také, aby si vyžadovali úpravu styku mal. deťmi so starými rodičmi. namiesto asistovaného styku mal súd uložiť otcovi povinnosť realizovať stretnutia s maloletými podľa súdom určených podmienok. Stretnutia na úrade každopádne nebudú pozitívne vplývať na psychiku detí. Súd určené termíny stretnutí sú navyše v čase, keď je matka v práci. Nie je možné od nej spravodlivo žiadať, aby z pracoviska odišla pre deti a odviezla ich do Vranova nad Topľou. Súd nemal ani zistené, či zamestnávateľ umožní matke opustiť pracovisko za tým účelom. Napadnutý rozsudok navrhla matka zmeniť a návrh zamietnuť.

8. Otec je presvedčený, že súd rozhodol správne. Matka svojim vplyvom systematicky ničí vzťah mal. detí so starými rodičmi. Nerealizuje žiadne odporúčania sociálnoprávnej ochrany detí ani nariadenia súdu.

9. V rámci odvolacej repliky zotrvala matka na tom, že otec za mal. deťmi nechodí a neinformuje ju o tom, že nepríde. Nerealizovanie videohovorov zdôvodnila slabým príjmom internetu a nedostatkom technického vybavenia. Pozitívnemu vzťahu s mal. deťmi starí rodičia žiadnym spôsobom neprispeli. Starý otec naposledy kričal v škole na mal. G., odvtedy sa nestretli. Úpravu styku považuje matka len za ďalšie šikanovanie mal. detí.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

10. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) v rámci kompetencií vyplývajúcich z ust. § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj ako „CMP“), v spojení s ust. § 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj ako „CSP“) preskúmal napadnuté rozhodnutie podľa zásad uvedených v § 62 a nasl. CMP, bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario a zistil, že napadnutý rozsudok je potrebné zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

11. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že rodičia nežijú v spoločnej domácnosti. Vzťahy v rodine sú navzájom konfliktné. O mal. deti sa osobne stará matka, otec ako nerezidentný rodič sa s mal. deťmi stretáva, avšak len sporadicky. V dôvodoch tohto stavu sú rodičia názorovo rozdielni. Hoc styk otca s mal. deťmi nie je predmetom tohto konania, pre posúdenie dôvodnosti návrhu má svoju relevanciu. Otec sa totižto stretával s mal. deťmi v dome starých rodičov, čím im tak vytvoril priestor na budovanie ich citových vzťahov s mal. deťmi. Odkedy k stretnutiam otca s mal. deťmi nedochádza, tento stav priamo ovplyvňuje aj možnosť trávenia času starých rodičov so svojim vnukmi. Každopádne, podľa zistení súdu prvej inštancie boli mal. deti od narodenia až do prerušenia spolužitia rodičov v pravidelnom kontakte so starými rodičmi. Títo sa podieľali na výchove vnukov a trávili s nimi čas potrebný pre vytvorenie pozitívnej citovej väzby. Súčasný stav má byť vyvolaný vťahnutím maloletých do rodičovských konfliktov, pričom deti inklinujú k matke, ktorá má narušené vzťahy aj so starými rodičmi.

12. Odvolací súd sa stotožnil s úvahami súdu prvej inštancie o záujme mal. detí rozvíjať citové väzby s ďalšími blízkymi osobami okrem samotných rodičov. Nepochybne, starí rodičia môžu obohatiť citový život dieťaťa a tým prispieť k jeho vývoju. Ak ich vzájomný styk neprebíha, nie je vylúčená možnosť upraviť ho súdnym rozhodnutím, ak je zároveň zrejmé, že tento nepriaznivý rodinný stav znamená pre dieťa ujmu. Možno predpokladať, že súd bude vychádzať z prejaveneho názoru dieťaťa, ktorému sú priznané participačné práva alebo zo znaleckého posudku.

13. Podľa § 25 ods. 5 zákona o rodine veta prvá, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a ak to vyžadujú pomery v rodine, súd môže upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami.

14. V preskúmanom prípade pristúpil súd prvej inštancie k súdnej úprave styku starých rodičov s mal. deťmi, a to aj napriek odmietavému postoju mal. detí. Nápravu vzťahov v rodine mienil súd dosiahnuť intervenciou odborníka, preto určil formu asistovaného styku, realizovaného za prítomnosti psychológa Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou v priestoroch Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou, prípadne na mieste psychológom určenom. Rozsah a frekvenciu styku upravil súd na každú prvú a tretiu stredu v mesiaci v čase od 13.30 hod. do 15.30 hod..

15. Matka namieta dôvodnosť úpravy styku mal. detí so starými rodičmi, tiež samotnú formu asistovaného styku a napokon čas určeného styku. V kontexte predostretých odvolacích námietok matky považuje odvolací súd skutkové závery súdu prvej inštancie za nedostatočné a z tohto dôvodu jeho rozhodnutie za nepreskúmateľné.

16. Pri argumentácii svojho právneho záveru bude postupovať odvolací súd postupom od menšieho k väčšiemu. V prvom rade, problematickým sa smie javiť čas súdom upraveného asistovaného styku. Hoc sa súd spravoval návrhom opatrovníka, objektívne možno uznať, že rozsah hodín od 13.30 hod. do 15.30 hod. smie zasiahnuť do plnenia povinností účastníkov konania, osobitne so zreteľom na skutočnosť, že streda je štandardne pracovným dňom. Matka v tom čase plní svoje pracovné povinnosti, v prípade mal. detí môže dôjsť k narušovaniu ich vyučovacieho procesu, ak sa vezme do úvahy čas nevyhnutný na ich dostavenie sa do priestorov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou. V tomto kontexte, ak súd prvej inštancie zotrval na takto určenom styku mal. detí so starými rodičmi, tak sa podľa názoru odvolacieho súdu nezaoberal vyvažovaním záujmov a povinností na strane účastníkov konania, čo možno považovať za nedostatok zdôvodnenia napadnutého rozsudku.

17. V nasledujúcom kroku je potrebné zaoberať formou asistovaného styku. K tej pristúpil súd z dôvodu narušených vzťahov v rodine mal. detí, predovšetkým narušeného vzťahu mal. detí so starými rodičmi. Intenzitu ani dôvody odmietania starých rodičov zo strany mal. detí však súd podrobnejšie neskúmal. Odvolací súd si je vedomý komplikovanosti tohto zisťovania, no treba mať na mysli, že styk v priestoroch

úradu a za prítomnosti cudzej tretej osoby je popri svojich výhodách spôsobilý aj podstatne negatívnym spôsobom ovplyvniť atmosféru styku a tým aj kvalitu nadväzovania citových vzťahov. Neodhliadajúc od toho, mal. deti smú byť týmto postupom súdu vystavené psychickej záťaži, ktorá nekorešponduje s ich najlepším záujmom. Pri týchto myšlienkových úvahách bolo povinnosťou súdu prvej inštancie vysporiadať sa so schopnosťami a možnosťami starých rodičov zvládnuť nápravu vzťahu s mal. deťmi, ak by im na to súd vytvoril časový priestor a zároveň vylúčil matku z prítomnosti tohto styku, aby sa tým eliminovali konfliktné situácie. Dôležitým faktorom, ktorý súd mohol vziať v úvahu, bola aj možnosť obnovenia kontaktu mal. detí s otcom prostredníctvom styku mal. detí so starými rodičmi. Zodpovedanie otázky vhodnosti tejto možnosti v kontexte najlepšieho záujmu mal. detí v rozhodnutí absentuje.

18. Napokon je potrebné hlbšie sa zaoberať dôvodnosťou samotného návrhu. Odvolací súd nespochybňuje potrebu samostatnej úpravy styku starých rodičov s mal. deťmi, z napadnutého rozhodnutia však nie je zrejmé, ako posúdil súd tú skutočnosť, že rozsudkom Okresného súdu Vranov nad Topľou sp. zn. 149/2018 zo dňa 08.08.2019 bol otcovi upravený styk s mal. deťmi, počas ktorého by bolo možné rozumne predpokladať, že sa bude uskutočňovať aj styk starých rodičov s mal. deťmi. Konštatácia o narušených vzťahov medzi rodičmi, ktoré majú byť dôsledkom osobitnej úpravy styku mal. detí s otcom a starými rodičmi, nie je v tomto smere dostatočná. Podstatné je, že vzťah otca a starých rodičov nie je narušený, preto nie je vylúčené, aby prebiehal simultánne. Zároveň, vzťahy mal. detí s otcom aj starými rodičmi sú rovnako konfliktné, mal. deti majú voči nim odmietavý postoj.

19. Ak teda súd mienil osobitne upraviť styk mal. detí so starými rodičmi, mal svoje rozhodnutie argumentovať ujmou, ktorá by v opačnom prípade mal. deťom vznikla. Nepochybne má pritom relevanciu názor mal. detí, ktorý je však kontraindikatívny enuncciátu súdneho rozhodnutia. Súd prelomil názor mal. detí všeobecnou úvahou o potrebe budovania citových vzťahov mal. detí so starými rodičmi, čo odvolací súd v žiadnom prípade nerozporuje. Vyžaduje sa však zvýšená pozornosť dôvodom odmietania starých rodičov zo strany mal. detí, aby tieto neboli proti svojej vôli nútené do styku, ktorý odmietajú, čo v nich v konečnom dôsledku môže vyvolať psychickú záťaž a vzťah so starými rodičmi len zhoršiť.

20. Podľa ust. § 2 ods. 1 CMP, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

21. Podľa ust. § 220 ods. 2 CSP, v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil a aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

22. Štruktúra odôvodnenia rozhodnutia je pritom v priamej spojitosti so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ak súd pri odôvodňovaní rozhodnutia nepostupuje spôsobom, ktorý záväzne určuje ust. § 220 ods. 2 CSP dochádza nielen k tomu, že rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov alebo pre ich nezrozumiteľnosť, ale aj k tomu, že základné právo na súdnu ochranu nie je naplnené reálnym obsahom. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, rešpektovanie ktorého vylučuje svojvôľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvôle sa zabezpečuje viacerými prostriedkami, vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje strane konania posúdiť ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní o veci samej.

23. Pokiaľ všeobecný súd dospeje k rozhodnutiu bez toho, aby sa vo svojom rozhodnutí vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre toto rozhodnutie, treba rozhodnutie všeobecného súdu považovať za arbitrárne, teda za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru (z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. septembra 2006, sp. zn. I. ÚS 265/05).

24. Riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal

so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 17. mája 2007, sp. zn. IV. ÚS 14/07).

25. Vydaním nepreskúmateľného rozhodnutia sa účastníkovi konania odníma možnosť v odvolacom konaní riadne brániť svoje práva a oprávnené záujmy nakoľko je problematické zaujímať stanoviská k nezrozumiteľnému alebo nedostatočne zdôvodnenému rozhodnutiu.

26. Zhrnúc doposiaľ uvedené, súd prvej inštancie sa nezaoberal relevantnými predpokladmi rozhodovania o dôvodnosti návrhu o úpravy styku mal. detí so starými rodičmi. Z tohto dôvodu pristúpil odvolací súd k zrušeniu napadnutého rozsudku postupom vyplývajúcim z ust. § 389 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s ust. § 2 ods. 1 CMP. Zvoleným procesným postupom odvolací súd usiloval o zachovanie dvojinstančnosti súdneho konania a súčasne o materiálne naplnenie práva účastníkov konania na súdnu ochranu.

27. Po vrátení veci je úlohou súdu prvej inštancie náležite sa zaoberať predostretými výhradami odvolacieho súdu, tiež námietkami účastníkov, ktoré predniesli v priebehu odvolacieho konania a opätovne vo veci rozhodnúť, pričom svoje rozhodnutie súd odôvodní podľa požiadaviek zákonodarcu, uvedených v ust. § 220 ods. 2 CSP.

28. Do tej doby však odvolací súd apeluje na účastníkov konania, aby mal deti motivovali k rozvoju citových vzťahov s členmi blízkej rodiny. Akékoľvek bránenie v styku či ignorancia citového rozpoloženia mal. detí smú byť v konečnom dôsledku sankcionované zákazom, resp. obmedzením styku s mal. deťmi, v krajnom prípade aj zmenou výchovného prostredia mal. detí.

29. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 CSP v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).